

PUHETERAPIAN LAATU

Sisältö

Esipuhe.....	2
1 Johdanto.....	3
2 Keskeiset puheterapian laatukriteerit.....	4
2.1 Asiakaslähtöisyys	4
2.2 Palveluprosessit	4
2.3 Ammatillinen osaaminen.....	5
2.4 Näyttöön perustuvat arviointi- ja kuntoutuskäytännöt	5
2.5 Dokumentointi.....	6
2.6 Yhteistyöverkostot.....	6
2.7 Digitaalisten työkalujen ja teknologian hyödyntäminen	6
2.8 Riskienhallinta, laadun varmistaminen ja turvallisuus	7
2.9 Laadun kehittäminen	7
2.10 Sosiaalinen media ja julkinen viestintä.....	8
3 Yhteenveto	9
Luettavaa	11

Esipuhe

Puheterapian laatua kuvaavan dokumentin päivittäminen on ajankohtaista ja tarpeellista. Edellinen laatuopas vuodelta 2004 on palvellut hyvin aikansa, mutta yhteiskunnan, teknologian ja palvelurakenteiden muutosvauhti edellyttää dokumentin päivittämistä. Digitalisaatio on jo lukuisia vuosia näkynyt myös puheterapiassa esimerkiksi etäpalvelujen, menetelmien ja dokumentoinnin muodossa. Tätä laatudokumenttia kirjoittaessamme myös tekoäly on tullut osaksi monien puheterapeuttien arkea. Digitalisaatiolla on ollut lukuisia positiivisia vaikutuksia puheterapeutin työhön. Samaan aikaan se kuitenkin aiheuttaa myös muun muassa tietoturvaan liittyviä riskejä. Verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin myös asiakaskunnassamme voidaan nähdä muutos. Yhä useampi puheterapeutin asiakas on monikielinen ja -kulttuurinen ja asiakkaiden tarpeet ovat entistä yksilöllisempiä. Toimintatavoissa korostuu asiantuntijakeskeisyyden sijaan entistä enemmän asiakaskeskeisyys.

Terveystieteiden kenttä elää jatkuvassa murroksessa. Säästöpainneet, palveluiden osittainen ulkoistaminen ja rakenteelliset uudistukset vaikuttavat suoraan siihen, miten puheterapiaa toteutetaan. Tässä ympäristössä laadun merkitys korostuu, sillä vain laadukkaasti toteutettu puheterapia on vaikuttavaa, eettistä ja asiakaslähtöistä. Laadukkaan puheterapiapalvelun tuottamisen tulisikin olla jokaisen puheterapiakäynnin lähtökohtana.

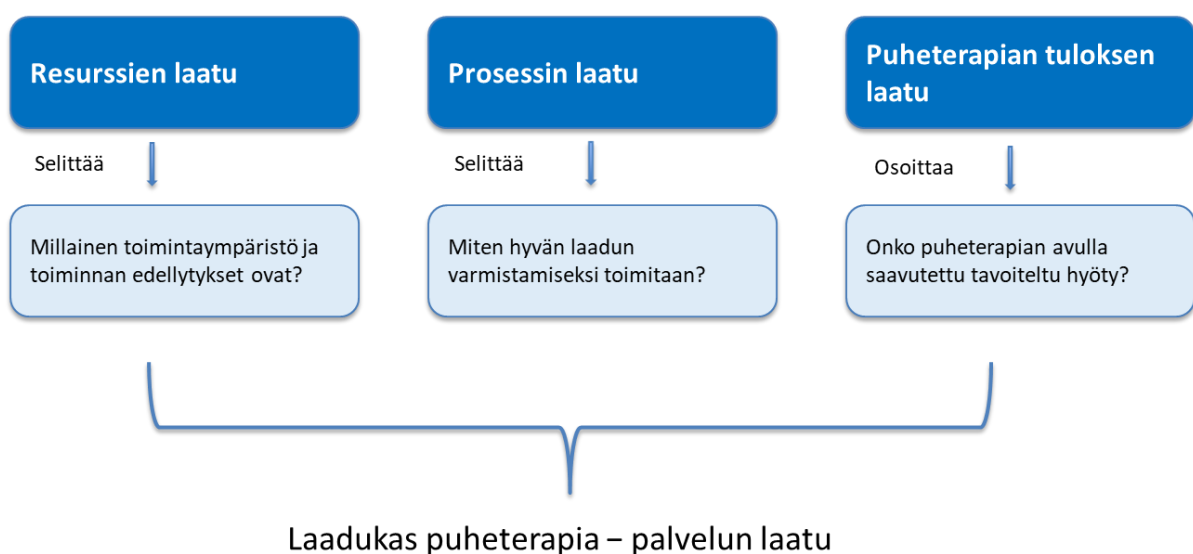
Laadun kuvaamista tarvitaan, jotta puheterapiapalveluiden laatu voidaan varmistaa, arvioida ja sitä voidaan kehittää systemaattisesti. Tarkoituksena on tarjota puheterapeuteille yhteinen viitekehys, joka tukee muun muassa asiakasturvallisuutta, palvelujen tuottamista ja vaikuttavuutta sekä ammatillista kehittymistä. Tämä dokumentti toimii myös ammatillisen itsereflektion välineenä tukien jatkuvaa oppimista ja laadunhallintaa muuttuvissa toimintaympäristöissä. Laatua kuvaamalla voidaan myös osoittaa, että puheterapia toteutetaan asiakkaan parhaaksi, vastuullisesti ja tutkittuun tietoon perustuen. Tämän Puheterapian laatu -dokumentin on koonnut Suomen Puheterapeuttiliitto ry:n hallituksen nimeämä työryhmä. Työryhmään ovat kuuluneet Soile Loukusa (pj.), Noora Burjam, Elisa Heikkinen, Salla Mäkelä, Minna Mänty ja Taina Olkinuora.

1 Johdanto

Puheterapian laatu rakentuu monista toisiinsa kytkeytyvistä tekijöistä, kuten ammatillisesta osaamisesta, toimintaympäristöstä, resursseista ja palveluprosessien sujuvuudesta. Laadukas puheterapia ei ole sattumaa, vaan seurausta tietoisista valinnoista, jatkuvasta arvioinnista ja kehittämisestä. Laadukas puheterapia vastaa ennalta asetettuja odotuksia ja tarjoaa asiakkaalle ja palveluun käytetyille rahoille vastinetta. Laadukkaan puheterapian takana on onnistunut palveluprosessi (Kuvio 1).

Laadukas palvelu on turvallista, vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Laatuun kuuluu lisäksi palvelujen saatavuus ja saavutettavuus (Friman ym., 2021). Laatu tarkoittaa tuloksellisuuteen, prosessiin ja resurssien laatuun liittyviä ominaisuuksia, joilla varmistetaan potilaan/asiakkaan saama kokonaisvaltainen hyöty ja turvallisuus (Sosiaali- ja terveystalouden laatu. Raportoinnin ja analytiikan käyttötapaus julkaisuversio 1, 2023). Puheterapiassa laatua voidaan kuvata puheterapiasta saadun tuloksen, prosessin ja resurssien laadun kautta (Kuvio 1). Laadunhallinnan tavoitteena on tarjota näyttöön perustuvia, asiakaslähtöisiä ja eettisiä palvelukäytäntöjä, joissa dokumentointi, prosessien läpinäkyvyys ja jatkuva arviointi ovat avainasemassa.

Kuvio 1. Puheterapian laatuun vaikuttavat tekijät (Kuvion tekemisessä hyödynnetty lähde: Sosiaali- ja terveystalouden laatu. Raportoinnin ja analytiikan käyttötapaus julkaisuversio 1, 2023).

2 Keskeiset puheterapian laatuksiteerit

2.1 Asiakaslähtöisyys

Asiakaslähtöisyyttä on:

- o asiakkaan osallistava kohtaaminen
- o asiakkaan kuunteleminen sekä hänen tarpeidensa, toiveidensa ja arjen huomioiminen yksilöllisen kuntoutuksen/tuen suunnittelussa
- o asiakkaalle merkitykselliset kuntoutuksen tavoitteet asiakkaan toimintakyky huomioiden
- o hyvän terapisuhteen luominen ja terapisuhteen merkityksen ymmärtäminen
- o myönnettyjen terapiakäyntien toteutuminen suunnitellun mukaisesti
- o viestinnän sopeuttaminen asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Perustelu: Puheterapeutin vahva ammatillinen osaaminen on perustana sille, että asiakas saa laadukasta palvelua. Asiakkaan osallistaminen puheterapiaprosessiin lisää asiakkaan sitoutumista kuntoutukseen ja siten vahvistaa kuntoutuksen vaikuttavuutta.

2.2 Palveluprosessit

Asiakkaan pääsy oikeaan aikaan, oikeanlaisiin ja riittäviin puheterapiapalveluihin määrittää kuntoutuksen vaikuttavuutta ja ehkäisee ongelmien syntymistä, vaikeutumista sekä kasaantumista. Tämän mahdollistamiseksi palveluprosessien on oltava selkeitä. Puheterapiassa selkeään palveluprosessiin kuuluu:

- o hoitopolkujen sekä laajempien palveluketjujen määrittäminen
- o asiakkaan kanssa yhteistyössä laaditut ja kirjatut suostumukset
- o organisaatioiden välinen yhteistyö

Perustelu: Selkeä palveluprosessi mahdollistaa sujuvan työskentelyn, varmistaa tehokkaan kuntoutuksen ja tukee jatkuvaa laadun kehittämistä.

2.3 Ammatillinen osaaminen

Puheterapeutin ammatillinen osaaminen koostuu:

- o korkeatasoisesta koulutuksesta ja jatkuvasta täydennyskouluttautumisesta
- o käytännön kokemuksesta
- o näyttöön perustuvien menetelmien käytöstä
- o vuorovaikutus-, yhteistyö- ja reflektiotaidoista

Perustelu: Ammatillisesti osaava puheterapeutti varmistaa kuntoutuksen vaikuttavuuden ja asiantuntevan palvelun, mikä edistää asiakasturvallisuutta ja puheterapian tuloksellisuutta.

2.4 Näyttöön perustuvat arviointi- ja kuntoutuskäytännöt

Puheterapeutti toteuttaa asiakkaan taitojen, toimintakyvyn sekä suoriutumisen arvioinnin ja kuntoutuksen yksilö- ja ympäristötekijät huomioiden. Puheterapeutti käyttää työssään objektiivisia mittareita (normitetut testit, strukturoitu havainnointi ja aikavertailut) sekä seuraa asiakkaan toimintakyvyn kuntoutumista. Arviointi- ja kuntoutustilanteisiin liittyvän arvioinnin lisäksi on tärkeää kerätä tietoa asiakkaan arjesta.

Puheterapeutti hyödyntää työssään näyttöön perustuvia kuntoutuskäytäntöjä (ks. esim. Hyvät puheterapiakäytännöt) ja käyttää alalla yleisesti hyväksytyjä kokemuseräisiä menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti. Puheterapeutti muokkaa omia toimintatapojaan uuden tiedon ja alan kehittymisen mukaisesti. Näyttöön perustuvat ja alalla yleisesti hyväksytyt arviointi- ja kuntoutuskäytännöt lisäävät puheterapian luotettavuutta ja vaikuttavuutta.

Perustelu: Terveystieteiden ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemuseräisesti perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti sekä pyrittävä jatkuvasti täydentämään osaamistaan.

2.5 Dokumentointi

Läpinäkyvä, ajantasainen ja informatiivinen dokumentointi on keskeinen osa laadukasta puheterapiaa. Asiakasdokumentointi tukee kuntoutuksen suunnittelua, arviointia ja vaikuttavuuden seurantaan. Dokumentoinnissa tulee huomioida, kenelle ja mihin tarkoitukseen teksti on tarkoitettu. Dokumentoinnin tulee sisältää riittävästi informaatiota asiakkaan kuntoutuksen suunnittelun ja toteutuksen kannalta. Sanallisten kuvausten moninaisuuden vuoksi voi olla informatiivista ilmoittaa testipisteet. Käyntikirjaukset ja lausunnot tehdään viipymättä. Ammatilaisen tulee perehtyä voimassa olevaan lainsäädäntöön ja muihin ohjeistuksiin.

Perustelu: Laadukas dokumentointi takaa luotettavan kuntoutusprosessin ja voi toimia etuuksien myöntämisen perusteena.

2.6 Yhteistyöverkostot

Puheterapeutilla on velvollisuus tehdä asiakkaaseen liittyvää tarvittavaa yhteistyötä asiakkaan läheisten, lähiyhteisöjen ja eri alojen ammattilaisten kanssa. Puheterapeutti on aktiivinen aloitteentekijä yhteistyön rakentamisessa. Yhteistyössä puheterapeutti huomioi asiakkaan edun sekä verkoston eri henkilöiden voimavarat ja mahdollisuudet.

Perustelu: Yhteistyö asiakkaan lähiyhteisön sekä muiden terveydenhuollon toimijoiden kanssa varmistaa, että asiakas saa kokonaisvaltaista tukea, mikä puolestaan edistää kuntoutuksen vaikuttavuutta.

2.7 Digitaalisten työkalujen ja teknologian hyödyntäminen

Puheterapiassa voi hyödyntää digitaalisia työkaluja, tekoälyä, sovelluksia ja palveluita (esim. etäpuheterapia ja nettiterapia) vahvaa yksilöllistä tarve- ja soveltuvuusharkintaa sekä tietosuojaa ja tekijänoikeuksia noudattaen. Teknologiaa voi hyödyntää välineenä yksilöllisen kuntoutuksen tukemisessa. Käytettäessä teknologista sovellusta puheterapeutin tulee myös ohjata asiakasta sekä lähiyhteisöjä sen käytössä. Vastuullisessa ja eettisessä teknologisten sovellusten ja palveluiden käytössä on tärkeää tiedostaa hyödyt ja haitat sekä mahdolliset riskit.

Perustelu: Teknologia voi parantaa terapian saavutettavuutta ja laajentaa asiakkaan kuntoutusmahdollisuuksia, mutta sen käytön tulee olla yksilöllisesti harkittua ja perusteltua.

2.8 Riskienhallinta, laadun varmistaminen ja turvallisuus

Puheterapiassa riskienhallinta sisältää ajantasaisen valvontalain velvoittaman omavalvontasuunnitelman, jossa on kuvattu:

- o toiminnan riskit
- o palvelujen laadun varmistamisen toimenpiteet
- o mahdollisesti tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin liittyvät tekijät
- o asiakkaan ja työntekijän turvallisuuden varmistaminen

Riskienhallinnassa tärkeää on tietosuojan varmistaminen potilas- ja asiakastietojen sekä henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön perusteella.

Perustelu: Riskienhallinta varmistaa, että mahdolliset poikkeamat kuntoutusprosessissa havaitaan ja korjataan nopeasti. Tämä suojaa sekä asiakasta että terapeutin toimintaa. Kaikkien osapuolten turvallisuus on aina hyvän kuntoutustyön edellytys.

2.9 Laadun kehittäminen

Puheterapeutin tulee ylläpitää ja kehittää oman työnsä laatua. Laadun kehittämisessä keskeisenä ovat:

- o työn sisältöön liittyvä täydennyskoulutus
- o puheterapiaprosessiin liittyvä kehittämistyö (itse prosessi, dokumentointi ja tilastointi)
- o säännöllinen itsearviointi
- o asiakaspalaute
- o omat voimavarat

Perustelu: Jatkuva laadun parantaminen mahdollistaa palvelun kehittämisen ajan myötä ja auttaa pysymään ajan tasalla uusimmista tutkimuksista ja toimintamalleista.

2.10 Sosiaalinen media ja julkinen viestintä

Digitaalinen viestintä, kuten sosiaalinen media ja muu verkkosisältö, on nykyään merkittävässä roolissa puheterapeutin työssä (esim. tiedon hankinta, terapiamateriaalit, ilmiöistä keskusteleminen). Asiakastyössä toimivan puheterapeutin on digitaalisessa viestinnässään tärkeää olla tietoinen asiakkaan tietosuojasta sekä puheterapeutin ammatillisista rajoista. Ammattikuntien välisiä rajoja tulee kunnioittaa ja tunnistaa ammatillisen ja henkilökohtaisen roolin erot digitaalisessa ympäristössä. Erityisesti sosiaalisessa mediassa on hyvä muistaa edustavansa omaa ammattikuntaansa. Sosiaalisessa mediassa ja verkossa leviävään tietoon tulee aina suhtautua kriittisesti lähdekritiikki huomioiden. Yhteiskunnallisessa viestinnässä puheterapeutti edistää asiakkaiden ja puheterapeuttien asemaa.

Perustelu: Digitaalinen viestintä voi tuoda uusia mahdollisuuksia terapiatyöhön, mutta sen käyttö vaatii tarkkaa harkintaa.

3 Yhteenveto

Puheterapian laatu ei ole yksittäinen ominaisuus, vaan kokonaisuus, joka muodostuu useista eri tekijöistä, kuten asiakaslähtöisyydestä, ammatillisesta osaamisesta, turvallisuudesta ja teknologian tarkoituksenmukaisesta hyödyntämisestä (Taulukko 1). Huomattavaa on, että raja eri tekijöiden välillä ei ole tarkka ja eri tekijät vaikuttavat myös toinen toisiinsa.

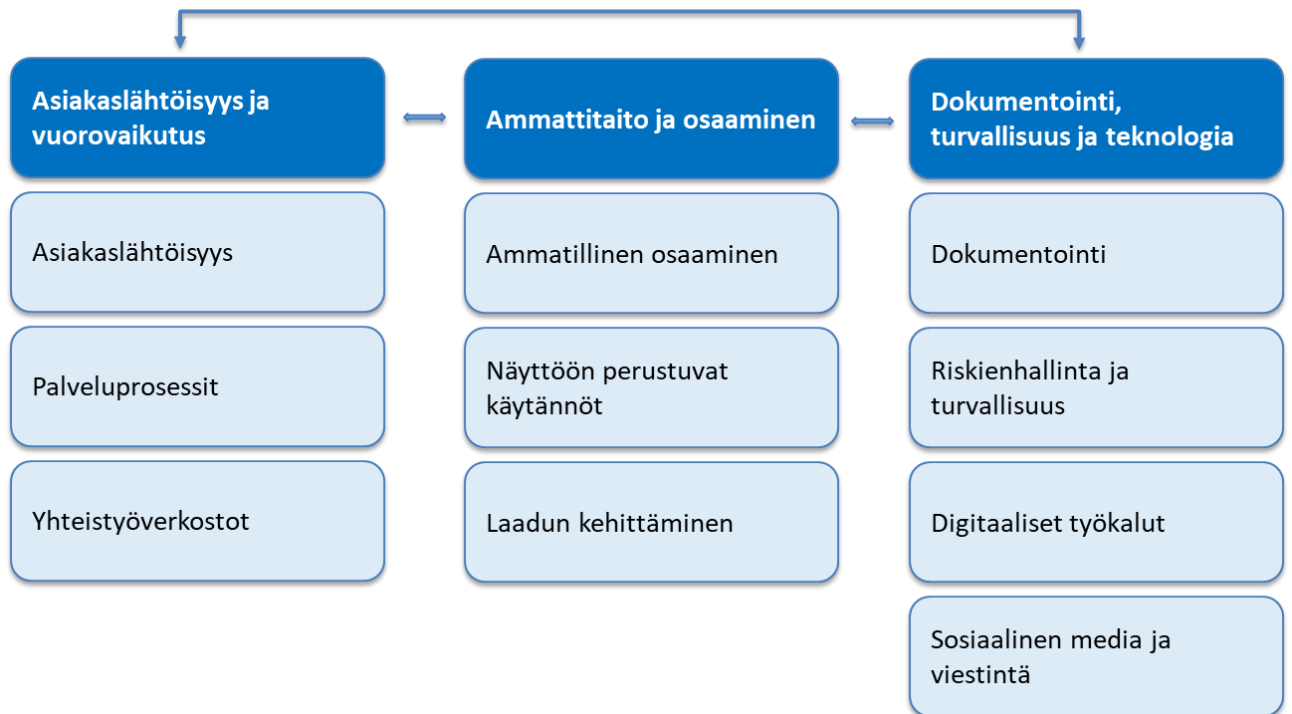
Taulukko 1. Yhteenveto puheterapian laatukriteereistä

Laatukriteeri	Keskeinen sisältö ja perustelu
1. Asiakaslähtöisyys	Yksilöllinen kuntoutussuunnittelu ja terapisuhde
2. Palveluprosessit	Toimivat asiakaspolut ja oikea-aikainen tuki
3. Ammatillinen osaaminen	Jatkuva täydennyskoulutus ja itsearviointi
4. Näyttöön perustuvat käytännöt	Tutkimukseen perustuvat objektiiviset mittarit ja kuntoutusmenetelmät
5. Dokumentointi	Läpinäkyvä ja ajantasainen kirjaaminen
6. Yhteistyöverkostot	Monialainen yhteistyö asiakkaan tukemiseksi
7. Digitaaliset työkalut	Teknologian harkittu käyttö kuntoutuksen tukena
8. Riskienhallinta ja turvallisuus	Omavalvontasuunnitelma ja tietosuoja
9. Laadun kehittäminen	Kouluttautuminen, arviointi ja palaute
10. Sosiaalinen media ja viestintä	Asiakkaan etu, ammatillinen hyöty, yksityisyyden suoja ja harkinta

Laatuun vaikuttavat tekijät voidaan luokitella myös karkeasti seuraavien osa-alueiden alle: 1) asiakaslähtöisyys ja vuorovaikutus, 2) ammattitaito ja osaaminen, sekä 3) dokumentointi, turvallisuus ja teknologia (Kuvio 2). Tämä jaottelu ei ole tarkkarajainen, sillä esimerkiksi dokumentointi voidaan osaltaan nähdä myös asiakaslähtöisyyteen vaikuttavana tekijänä. Huomioitava on, että tässä asiakirjassa esitetyt kriteerit eivät ole pysyviä, vaan ne elävät ajassa ja kehittyvät yhdessä puheterapia-alan kanssa. Laatukriteerit tukevat

puheterapeutin ammatillista kasvua, asiakkaan oikeuksia ja palvelujärjestelmän toimivuutta. Kun laatua arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti, puheterapia voi vastata yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin ja tarjota asiakkailleen parhaan mahdollisen tuen. Laadukas puheterapia on satsaus sekä yksilön hyvinvointiin että koko yhteiskunnan toimivuuteen.

Kuvio 2. Laatu puheterapiassa

Luettavaa

Autti-Rämö, I. (2025). Etiikka terveydenhuollon päätöksissä. Duodecim.

Friman, S., Suominen, S., Eloranta, S. & Ikonen, T. (2021). Selvitys sote-yksiköistä: Laadunarviointi puutteellisinta ostopalveluissa. *Lääkärilehti*, 35, 1821–1827.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä. 559/1994. 3 luku. Haettu 3.9.2025 osoitteesta <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1994/559>.

Pekkola, S., Leponiemi, U. & Heikkilä, M. (toim.) (2025). *Vaikuttavuuden monet kasvot*. Vastapaino.

Puheterapeutin ammattieettiset periaatteet (2025). Suomen Puheterapeuttiliitto ry.

Sosiaali- ja terveystalvelujen laatu. Raportoinnin ja analytiikan käyttötapaus julkaisuversio 1. (2023). DigiFinland. Haettu 4.12.2025 osoitteesta <https://digifinland.fi/wp-content/uploads/2023/12/Sosiaali-ja-terveydenhuollon-laatu-kayttotapaus-versio-1.0.pdf>